

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Маріупольський державний університет
Освітня програма	159 Соціологія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	054 Соціологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Маріупольський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	159
Назва ОП	Соціологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Сальнікова Світлана Анатоліївна, Боць Лілія Ігорівна, Колісник Лариса Олексіївна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	22.03.2021 р. – 24.03.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	http://mdu.in.ua/Ucheb/lits/samootsinka/bak/samoocinjuvannja_op_soc_iologija_2020-2021.pdf
Програма візиту експертної групи	http://mdu.in.ua/Ucheb/lits/vizyty/bak/programa_vizitu_eg_op_sociologija_2020-2021.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Зміни та процес реалізації оновленої ОП «Соціологія» в МДУ у зв'язку із затвердженням Стандарту вищої освіти спеціальності 054 Соціологія першого (бакалаврського) рівня та врахуванням рекомендацій попередньої акредитаційної експертизи складають загальне позитивне враження. ОП «Соціологія» знаходиться в процесі становлення, адміністрація МДУ та розробники ОП відкриті до співпраці та рефлексують пропозиції (рекомендації) Національного агентства та стейкхолдерів задля покращення ОП. У МДУ створені умови для якісної реалізації і подальшого розвитку ОП. Зміст ОП відображає тенденції розвитку спеціальності, регіональної затребуваності, проте потребує спрямування зусиль в руслі посилення її унікальності. Кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації ОП, уможлиблює досягнення цілей ОП та ПРН. У відповідності до рекомендацій попередньої акредитаційної експертизи (за критерієм 6) адміністрація ЗВО посилила кадрове забезпечення ОП, і НПП продемонстрували позитивні кваліфікаційні зміни. Задля забезпечення якості реалізації ОП ключовими лишаються питання: процедури розгляду і затвердження РПНД, поповнення бази наукової та навчально-методичної літератури, підвищення професійної та академічної кваліфікації НПП у відповідності до навчальних дисциплін, які формують спеціальні (фахові) компетентності.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Акредитаційна експертиза виявила, що і університет в цілому, і ОП «Соціологія» зокрема мають перспективи до розвитку, підвищення якості навчання та викладання. Маріупольський державний університет має потужну матеріальну базу, що уможлиблює технічне забезпечення якісного освітнього процесу: сучасні конференцзали, мультимедійне забезпечення, телевізори тощо. Входи до корпусів та гуртожитку обладнані турнікетами, гуртожиток має хороший ремонт, нову побутову техніку, спортивну кімнату, пральню тощо, кімнати в гуртожитку для осіб з особливими потребами. Дотримані вимоги карантинних обмежень. В МДУ розвинений інститут кураторства, який ефективно сприяє адаптації студентів. В університеті діє ефективна система підвищення кваліфікації через Школу педагогічної майстерності. Маріупольський державний університет має укладені угоди з провідними університетами України, а також низкою європейських університетів, що надає можливості для розвитку міжнародної співпраці. Студенти та викладачі активніше долучаються до участі у науковій діяльності в межах України та за кордоном. Роботодавці регіону зацікавлені у соціологах-практиках для вирішення сучасних соціальних проблем, характерних як для України в цілому, так і для даного регіону в умовах соціальної напруги, внутрішньої міграції, адаптації мешканців до умов проживання в регіоні, що межує з місцем воєнних дій; в умовах реформ місцевого самоврядування тощо.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Разом з тим слід відзначити деякі недоліки та запропонувати шляхи їх вирішення задля підвищення якості даної освітньої програми. Потребує перегляду процедура розгляду і затвердження робочих програм навчальних дисциплін. Зокрема, (1) на засіданнях кафедри варто звернути увагу на обговорення логічної відповідності в структурі ОП тематичної послідовності ОК прикладного спрямування; (2) внести визначеність в структуру матриці відповідності (З,С)КхРН в ОП та відобразити це у РПНД таким чином: кожна ОК має забезпечувати формування кількох (2-4) компетентностей та ПРН, ПРН можна деталізувати РНОК, сформульованими в категоріях «знати-вміти»; (3) сформулювати вимоги до рекомендованих джерел у РПНД, звернувши увагу на: а) співмірність переліку можливостям здобувачів вищої освіти до їх опрацювання, б) встановлення значущої долі джерел, виданих мовою викладання на ОП, в) внесення авторських напрацювань (за наявності), які є відповідними навчальній дисципліні. Лишається актуальною пропозиція попередньої акредитаційної експертизи розмістити РПНД на сторінці кафедри філософії та соціології. Задля посилення практичної підготовки здобувачів вищої освіти внести до НП лабораторні заняття для навчальних дисциплін прикладного спрямування. Пропонується змінити стратегію стажувань та підвищення кваліфікації, спрямовуючи її в першочергово на підвищення професійної кваліфікації викладачів, стажування, участь у наукових конференціях, наукових дослідженнях, написання статей у відповідності до дисциплін, які ними забезпечуються. Продовжити впроваджувати новітні методи викладання, обробки, аналізу та використання соціологічної інформації, розробки соціальних проєктів. Університетські опитування спрямовані на якість освітніх послуг в цілому, проте репрезентація малочисельної за кількістю здобувачів вищої освіти освітньої програми «Соціологія» потребує застосування якісних методів дослідження (ФГ, глибокі інтерв'ю тощо). Оновлення науково-методичної бази є незначним, тому рекомендується посилити роботу у цьому напрямі з урахування її відповідності спеціальності Соціологія. Використовувати налагоджені зв'язки з провідними українськими та міжнародними закладами вищої освіти для участі студентів і викладачів у наукових конференціях, конкурсах, дослідницьких проєктах та інших науково-дослідницьких заходах в рамках реалізації ОП «Соціологія». Залучати роботодавців визнаних професіоналів-практиків, науковців та викладачів інших ЗВО України та зарубіжжя до реалізації ОП. Регіональну особливість даної ОП слід реалізувати через відповідні сучасні теми курсових та бакалаврських робіт, практичних та семінарських завдань, тематик наукових гуртків, конференцій.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

За підсумками попередньої акредитаційної експертизи відповідність ОП «Соціологія» місії та стратегії розвитку МДУ потребує перегляду і адаптації до нової стратегії, оскільки відповідний документ втрачав чинність станом на 2021 рік. Керівництво ЗВО зобов'язувалося прийняти новий проект стратегії у найближчий час. У відомостях про самооцінювання є посилання на проект нового документу, з яким ЕГ ознайомила при опрацюванні документів, представлених на сайті університету. За кілька днів до виїзної акредитаційної експертизи на сайті ЗВО з'явився документ Стратегічний план розвитку Маріупольського державного університету на 2021–2025 роки (http://mdu.in.ua/Dokumenty/strategia/strategija_2021-2025.pdf), проте він не був затвердженим. Під час зустрічі з керівництвом університету дізналися наступне. Відтермінування щодо прийняття нової стратегії пов'язане із зовнішньою експертизою документу перед його громадським обговоренням в рамках проекту підтримки переміщених університетів, а також університетів Маріуполя, реалізованого програмою Фулбрайта за підтримки посольства США в Україні. Відсутність затвердження вченою радою є технічною помилкою, яку до завершення роботи експертної групи було виправлено. Попри відтермінування з прийняттям нового документу цілі ОП, пов'язані з підготовкою висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців у сфері соціальної взаємодії, які володіють іноземними мовами, розвинутими загальними та спеціальними компетентностями, фундаментальними та професійно орієнтованими знаннями та вміннями, спроможні вирішувати типові професійні завдання у галузі соціології, вміють аналізувати та оцінювати соціальні явища та конфліктні ситуації, компетентно розробляти заходи оптимального вирішення соціальних проблем, відповідають місії практичного втілення євроінтеграційних прагнень Української держави через забезпечення зміцнення науково-освітнього та інноваційного потенціалу країни шляхом розвитку людського капіталу, продукування та поширення ідей та нових знань, визначеній у проекті Стратегії (http://mdu.in.ua/Dokumenty/obgovorennia/2021/proekt_strategiji_mdu.pdf). Особливість ОП щодо її зорієнтованості на практичну складову підготовки визначено з урахуванням інтересів стейкхолдерів відповідно до предметної області – спеціальності 054 «Соціологія», а також специфіки розвитку регіону. Обговорення з адміністрацією МДУ унікальності програми, її рентабельності засвідчують відповідність цілей ОП суспільній місії закладу.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

До формулювання цілей ОП та визначення її програмних результатів при оновленні ОП «Соціологія» були залучені стейкхолдери: роботодавці державного і недержавного секторів, представники академічної спільноти, здобувачі вищої освіти, випускники. Результати обговорення з роботодавцями засвідчують їхню співучасть у реалізації та оновленні ОП шляхом забезпечення здобувачів вищої освіти місцем проходження виробничої практики (Маріупольський міський центр зайнятості, Маріупольська районна рада), підписання договору про співпрацю з ГО, яка займається соціологічними дослідженнями, головування на засіданні Державної екзаменаційної комісії (Каракуц А. М., Національний інститут стратегічних досліджень), консультування щодо компетентностей і результатів навчання, які враховують регіональний контекст (запропоновано ЗК13, СКО9, СК10, РН13, РН14). Також роботодавці висловлюють чітке бачення щодо вдосконалення ОП (знання законодавства про місцеве самоврядування, сучасного соціально-політичного стану в регіоні та Україні, вміння проводити глибокі інтерв'ю тощо). У відомостях про самооцінювання подано перелік спільних наукових та громадських заходів. Розробники ОП консультувалися з представниками академічної спільноти різних ЗВО України та Республіки Польща, зокрема узгоджували ОП (дві рецензії на ОП). Здобувачі вищої освіти приймають участь у кількісних дослідженнях щодо якості освіти в МДУ, якості викладання навчальних дисциплін, доступу до інформації. Результати цих опитувань беруться до уваги при прийнятті управлінських рішень, приклади таких рішень озвучували різні учасники фокус-груп. ОП «Соціологія» в минулому році мала перших випускників, які підтримують зв'язок із ЗВО.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі ОП та ПРН в цілому відповідають тенденціям розвитку спеціальності «Соціологія» і досвіду інших ЗВО у підготовці таких фахівців. Зокрема, розробники ОП продовжують практику запозичення такого досвіду, а випускник програми успішно продовжує навчання в магістратурі іншого ЗВО та одночасно вступив на іншу

спеціальність МДУ. При розробці ОП були враховані також основні вимоги ринку праці з урахуванням регіонального контексту, практична підготовка здобувачів вищої освіти спрямована на вирішення регіональних проблем та підготовку професійних фахівців для регіонального ринку праці. Викладачі та студенти долучаються до освітніх та соціальних проєктів, які реалізуються у місті та регіоні за сприяння ГО та органів місцевого самоврядування. Цілі ОП уможливають конкурентоспроможність випускника за ОП «Соціологія» на ринку праці, про що засвідчує результат фокус-групи з роботодавцями. Керівництво ЗВО запевняє, що ОП розроблена в контексті розвитку міста Маріуполь та Донеччини, є затребуваною на ринку праці, має підтримку від регіональної влади, є інвестицією у майбутнє розвитку регіону.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

ОП «Соціологія» забезпечує досягнення усіх результатів навчання, визначених у Стандарті вищої освіти спеціальності 054 Соціологія першого (бакалаврського) рівня (Наказ МОН від 04.03.2020 р. №371), проте не обмежується ними. З урахуванням рекомендацій стейкхолдерів зробити акцент при підготовці фахівців на особливостях регіонального розвитку програмні результати навчання були доповнені РН13 (Вміти проводити дослідження та робити прогноз щодо розвитку суспільних процесів з урахуванням регіональної специфіки) та РН14 (Виступати організатором та виконавцем проєктів соціального спрямування). Перелік компетентностей також розширено: ЗК13 (Здатність розробляти власну траєкторію саморозвитку), СК9 (Здатність розумітися на специфіці суспільних процесів та особливостях розвитку соціальних спільнот в регіоні) та СК10 (Здатність планувати, розробляти та реалізовувати проєкти соціального спрямування). Відповідно до зауваження попередньої акредитаційної експертизи усі РН, а також ЗК та СК, внесено до робочих програм навчальних дисциплін.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Відповідність цілей ОП «Соціологія» суспільній місії закладу. Заінтересованість регіональної влади, роботодавців і адміністрації ЗВО у розвитку спеціальності. Участь стейкхолдерів у розробці ОП має тривалий і реальний характер.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Особливість ОП щодо її зорієнтованості на практичну складову підготовки потребує більшого узгодження зі змістом відповідних ОК. Рекомендується усі необхідні для опрацювання прикладного напрямку спеціальності Соціологія теми (у РПНД цієї ОП вони мають назву Змістовний модуль) узгодити на предмет (1) наявності та належності до конкретної ОК; (2) послідовності їх вивчення щодо нашарування відповідних знань, зокрема звернути уваги на те, що результати навчання, отримані в рамках вивчення однієї ОК, є необхідними для вивчення наступної ОК; а також (3) відповідності отриманих знань завданням виробничих практик. Урахування особливості ОП потребує також рекомендацій з (4) розширення спектру методів збору, які вивчаються, зокрема в рамках окремих ОК, та (5) здійснення аналізу даних у статистичних пакетах; на такі потреби також вказували роботодавці. Опитування здобувачів вищої освіти спрямовані на якість освітніх послуг в цілому і не уможливають моніторингу малочисельної за кількістю здобувачів вищої освіти освітньої програми. Рекомендується застосовувати також якісні методи збору інформації, зокрема ФП, глибинні інтерв'ю тощо, послуговуючись, до прикладу, ресурсами Лабораторії соціологічних досліджень. Недостатня залученість роботодавців, професіоналів до реалізації ОП. Варто залучати їх до проведення відкритих і/або гостьових лекцій, майстер-класів тощо за пропонованими стейкхолдерами темами, зокрема, з питань тайм-менеджменту, роботи з відкритими даними, у т.ч. Big Data (пропозиція здобувачів вищої освіти), сучасного соціально-політичного стану, особливостей впроваджуваних реформ, проведення глибинних інтерв'ю (пропозиції роботодавців) тощо.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Рекомендації попередньої акредитаційної експертизи частково враховано: - цілі ОП сформульовано відповідно РН, - посилення соціологічного компоненту у науковій діяльності викладачів відбулося шляхом посилення кадрового забезпечення ОП, - унікальність ОП полягає у практичній спрямованості. Рекомендація «спрямувати її на розвиток міжкультурної комунікації та соціології міжнародних відносин» не знайшла підтримки у стейкхолдерів; - роботодавці долучалися до перегляду ОП; - програмні РН відображені у робочих програмах навчальних дисциплін. Цілі ОП «Соціологія» мають очевидний зв'язок із місією і стратегією МДУ. Цілі і програмні результати навчання визначаються з урахуванням думки усіх стейкхолдерів. Зміст ОП відповідає спеціальності. Загалом ОП уможливує досягнення РН, визначених відповідним стандартом. Недоліки не є суттєвими і можуть бути усунуті шляхом періодичного оновлення ОП.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг кредитів освітньої програми у ЄКТС становить 240, з них 60 відводиться на навчальні дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти. Загальний обсяг кредитів за освітньою програмою відповідає п. 4 ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» (180-240) та Стандарту вищої освіти спеціальності 054 Соціологія першого (бакалаврського) рівня (Наказ МОН від 04.03.2020 р. № 371). У зв'язку із затвердженням стандарту до чинної ОП було внесено відповідні зміни та схвалено оновлену ОП (Наказ від 25.06.2020 р. №138).

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Структура ОП укладена відповідно до Положення про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/pro_rozrobku-monitoring-peregljad-udoskonallennja_t.pdf). Зміст освітньої програми має чітку структуру у контексті посеместрового та покурсового навчання за кількістю кредитів та кількістю освітніх компонентів і відповідає навчальному плану. Відповідно до рекомендацій МОН України структурно-логічна схема в ОП відображена графічно, тому зв'язки між ОК достатньо добре проглядаються, як і підхід до нашарування знань: впродовж I і II років навчання викладаються головню теоретичні та загальні навчальні дисципліни, впродовж II і III – навчальні дисципліни галузевого та прикладного спрямування. Така послідовність ОК є логічною, проте за підсумками аналізу робочих програм навчальних дисциплін зміст ОК, зокрема прикладного спрямування, потребує якісного доопрацювання. Важливо забезпечити тематичну послідовність в межах усіх ОК, які формують СК і спрямовані на практичну складову підготовки, прописати завдання кожної виробничої практики. За результатами фокус-групи виявлено, що автор програм виробничих (соціологічних) практик чітко визначає основні завдання кожної. Аналіз РПНД та ОП виявив, що кожна ОК забезпечує формування понад 10 компетентностей і 2-6 РН. Такий універсальний підхід ускладнює читабельність матриці відповідності (З,С)КхРН і справляє хибне враження, що видалення кількох ОК не погіршить досягнення РН. За підсумками ознайомлення із РПНД виявлено, що у більшості з них перелік рекомендованих джерел не є співмірним можливостям здобувачів вищої освіти до їх опрацювання, у деяких програмах доля джерел мовою викладання ОП є незначущою, у багатьох програмах відсутні авторські публікації. РПНД завіряються і затверджуються лише завідувачем кафедри, хоча авторський знак на програмі вимагає розгляду принаймні НМК факультету. Під питанням наявність ОК32 (Методика викладання соціології), адже зазначене у ОП працевлаштування випускників не передбачає педагогічних навичок, як і спеціальність Соціологія на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Загалом обов'язкові освітні компоненти уможливають досягнення програмних результатів навчання. Цьому сприяють також навчальні дисципліни, які формують загальні компетентності загалом і гуманітарного циклу зокрема.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Освітні компоненти ОП за своїм змістом відповідають предметній області спеціальності Соціологія. Освітні компоненти, які формують спеціальні (фахові) компетентності, представляють основні напрями: теоретична соціологія (ОК15 – Загальні соціологічні теорії, ОК16 – Історія соціології, ОК17 – Соціологічна думка в Україні, ОК23 – Сучасні соціологічні теорії), галузеві соціології (ОК18 – Соціальна політика, ОК20 – Соціологія освіти і молоді, ОК24 – Соціологія управління, ОК28 – Соціальна структура суспільства, ОК29 – Соціологія міжнародних відносин, ОК31 – Соціологія масової комунікації) та методологія і методи соціологічних досліджень (ОК22 – Математичні методи в соціології, ОК25 – Методи збору і аналізу соціологічних даних, ОК26 – Обробка соціологічних даних засобами інформаційних технологій, ОК30 – Методологія та програмування соціологічних досліджень). Наявність дисциплін гуманітарного спрямування в ОП обґрунтована цілями ОП і програмними РН. ОП не є міждисциплінарною.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії регулюється Положенням про організацію освітнього процесу у МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf) та оновленим у 2020 році Положенням про вибіркові дисципліни у МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_vibirkovi_disciplini_100620.pdf). Здобувачі вищої освіти мають змогу обирати дисципліни з циклу загальної підготовки (http://mdu.in.ua/Ucheb/vybirkovii/katalog_2021_18.02.pdf), для кожної з них відведено 3 кредити у НП, та з блоку професійної підготовки (http://history.mdu.in.ua/Navch/vybirkovii/katalog_elektivnikh_disciplin-filosofija_sociologi.pdf), кількість визначених кафедрою кредитів становить 5. Індивідуальному вибору в електронній формі, через Google Form на сайті ЗВО, передують консультації з кураторами, презентації дисциплін викладачами за потреби. Здобувачі мають до вибору широкий спектр навчальних дисциплін, що уможлиблює вибудовування різних індивідуальних траєкторій навчання. Кількість кредитів, яка відводиться на вивчення вибірових дисциплін, становить 25% від загального обсягу ОП, або 60 кредитів. ЗВО не обмежує вибір дисциплін даною ОП. Задля уникнення збігів у розкладі для вибірових дисциплін відведено два робочих дні – четвер і субота, і розклад таких занять формує навчальний відділ МДУ. За підсумками попередньої акредитаційної експертизи рекомендацій чи зауважень щодо індивідуального вибору здобувачами навчальних дисциплін у передбаченому законодавством обсязі не було.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Практична підготовка здобувачів регламентується Положенням про проведення практик здобувачів вищої освіти МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_provedennja_praktik.pdf). В ОП передбачено чотири види практик: навчальна (ознайомча) (ОК35), виробнича (дві соціологічні і комплексна) (ОК36, ОК37, ОК38). Базами практик для студентів ОП є Маріупольська міська рада та Маріупольський центр зайнятості, також студенти можуть проходити практику у ГО (договір підписано у 2021 р.) та Лабораторії соціологічних досліджень МДУ. Аналіз робочих програм виробничих практик показав, що відповідні документи потребують уточнення завдань практик, які визначають відмінності між ними (про що зазначалося у п. 2 Критерію 2); за результатами фокус-груп завдання кожної практики чітко виокремлюються. У НП відсутній такий вид практичної підготовки як лабораторні роботи, які є необхідними принаймні для дисциплін прикладного спрямування (ОК22 – Математичні методи в соціології, ОК25 – Методи збору та аналізу соціологічних даних, ОК26 – Обробка соціологічних даних засобами інформаційних технологій), адже потребують виконання завдань у спеціальних програмах.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Положення щодо політики розвитку soft skills в МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_soft_skills.pdf), прийняте наприкінці 2020 року, засвідчує важливість цього напрямку роботи задля «формування репутаційного капіталу МДУ». За підсумками фокус-груп та висновків попередньої акредитаційної експертизи основними чинниками формування soft skills здобувачів є: навчальна і виробнича практики, які формують навички комунікації із роботодавцями / респондентами / колегами, виконання різних ролей у командній роботі тощо; соціальні проекти кафедри, до яких долучені здобувачі також, додають відповідальності, креативності; ряд обов'язкових і вибірових ОК, які формують навички критичного мислення, ораторського мистецтва, мовні навички. Під час фокус-груп здобувачі висловлювали бажання навчатися, добре оволодіти тайм-менеджментом, поліпшувати мовні навички тощо; адміністрація ЗВО зазначила дотримання етичних норм, полагодження конфліктів; викладачі – постійного саморозвитку, формування емпатії, довіри. Показово, що у обговореннях з приводу вдосконалення ОП здобувачі зорієнтовні більшою мірою на розвиток soft skills, аніж hard skills.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз навчального плану демонструє наступне: на один кредит ЄКТС припадає до 16 аудиторних год., на самостійну роботу відведено від 1/2 до 2/3 від загального обсягу годин, виокремлених на вивчення кожної НД. Найбільш дієвими із забезпечення самостійної роботи студентів лишається університетська платформа Moodle. Студенти зазначають також про підготовку до занять у бібліотеці університету та Лабораторії соціологічних досліджень. Зауважень щодо обсягу ОП та окремих ОК за попередньої акредитаційної експертизи не було.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Дуальна форма освіти на ОП не впроваджена.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Розробники ОП «Соціологія» та адміністрація МДУ значно покращили якість документу за назвою освітня програма, взявши до уваги при перегляді ОП усі рекомендації попередньої акредитаційної експертизи, зокрема щодо профілю освітньої програми, мети, придатності для працевлаштування, академічної мобільності, ресурсного забезпечення. Забезпечення процедури вибору навчальних дисциплін уможливорює вибудовування різних індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти в обсязі, передбаченому законодавством.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Переглянути і реалізувати процедуру розгляду і затвердження РПНД: (1) на засіданнях кафедри обговорити тематичну послідовність ОК, зокрема прикладного спрямування; забезпечити їхню логічну відповідність в структурі ОП; (2) внести визначеність в структуру матриці відповідності (З,С)КхРН в ОП та відобразити це у РПНД наступним чином: кожна ОК має забезпечувати формування кількох (2-4) компетентностей та ПРН, ПРН можна деталізувати РНОК, сформульованими в категоріях «знати-вміти»; (3) сформулювати вимоги до рекомендованих джерел у РПНД, звернувши увагу на: а) співмірність переліку можливостям здобувачів вищої освіти до їх опрацювання, б) встановлення значущої долі джерел, виданих мовою викладання на ОП, в) внесення авторських напрацювань (за наявності), які є відповідними навчальній дисципліні. Задля посилення практичної підготовки здобувачів вищої освіти внести до НП лабораторні заняття для НД прикладного спрямування.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Рекомендації попередньої акредитаційної експертизи щодо структури та змісту ОП враховано повністю. Недоліки за підкритеріями 2.2 і 2.5 не є суттєвими, вони можуть бути доопрацьованими під час реалізації ОП в сукупності з іншими заувагами, виявленими в процесі внутрішнього моніторингу ОП. Загалом ОП «Соціологія» відповідає вимогам критерію 2.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому, оприлюднені на офіційному веб-сайті ЗВО в розділі Вступ-2021 (<http://mdu.in.ua/index/vstup/o-67>), є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень. Відсутні обмеження щодо доступу до навчання на дану ОП.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Прийом на освітню програму здійснюється на конкурсній основі за різними джерелами фінансування. Вступники на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти приймаються на навчання за результатами зовнішнього незалежного оцінювання на перший курс (або за вступними іспитами для пільгової категорії) (http://mdu.in.ua/index/vstup_na_1_kurs_bakalavr_na_bazi_atestata/o-280). Особи, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста або ступінь бакалавра за іншою спеціальністю можуть вступати на другий курс за результатами вступних фахових випробувань та сертифікатів ЗНО з української мови та літератури (http://mdu.in.ua/index/ml_specialist/o-268). Особи, місцем проживання яких є територія проведення операції Об'єднаних сил (на період її проведення), вступають до МДУ через освітній центр «Донбас-Україна», який є структурним підрозділом приймальної комісії МДУ (http://mdu.in.ua/index/donbas_ukrajina/o-190). Відповідно до Правил прийому до МДУ до переліку конкурсних предметів у 2021 р. входять: 1) українська мова та література (0,5); 2) математика (0,2); 3) історія України або іноземна мова або біологія або географія або фізика або хімія (0,2).

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюються такими документами: Положення про організацію освітнього процесу у МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf), Інструкція про порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/instrukcija_pro_porjadok_viznachennja_akademichnoj.pdf). Реалізація права на академічну мобільність забезпечується Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_porjadok_realizacii_prava_na_akad.pdf), яке визначає порядок та процедуру перезарахування дисциплін, порядок визначення та складання академічної різниці, особливості підготовки та оформлення документів з цих питань, а також регулює процедуру визнання результатів, отриманих під час навчання за програмами академічної мобільності, та визначає, що умови навчання і перебування учасників академічної мобільності регулюються двосторонніми або багатосторонніми договорами між МДУ та закладами вищої освіти – партнерами. Порядок перезарахування результатів, які регламентуються даними Положеннями, є зрозумілим та чітким, знаходиться у відкритому доступі на веб-сайті ЗВО. Процес відповідає Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (Лісабонській конвенції), є доступним для всіх учасників освітнього процесу та його послідовно дотримуються під час реалізації ОП (підтверджено на зустрічах зі здобувачами та студентським самоврядуванням). На даній ОП наявні приклади застосування цих правил.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регламентуються Порядком визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/porjadok_viznannja_neformalna_osvita.pdf). Документ оприлюднений на офіційному веб-сайті МДУ і є у відкритому доступі. Здобувач, який потребує визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою до деканату. До заяви додаються сертифікати, свідоцтва тощо, що підтверджують отримання результатів навчання. Здобувачі підтвердили випадки зарахування таких результатів навчання під час зустрічі.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті; виявлені поінформованість здобувачів щодо процедури визнання результатів такого навчання, наявність практики їх застосування за ОП «Соціологія». Відповідно до рекомендацій попередньої акредитаційної експертизи, розроблено порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

До конкурсних предметів належать такі, що не є дотичними до спеціальності Соціологія. Рекомендуємо аргументувати додавання до конкурсних предметів ЗНО фізики, хімії, біології та географії і врахування особливостей даної ОП на потреби заінтересованих сторін.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Зважаючи на наведені сильні сторони, ОП загалом відповідає визначеному критерію. Наявні реальні практики визнання результатів, отриманих в інших ЗВО та у неформальній освіті, є чіткими, зрозумілими; відповідні документи знаходяться у відкритому доступі на сайті університету. Рекомендації попередньої акредитаційної експертизи щодо розробки порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, були повністю враховані ЗВО.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Основними формами навчання в університеті є навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Серед видів навчальних занять: лекції (у тому числі мультимедійні та інтерактивні), семінарські заняття, індивідуальні заняття, консультації; лабораторні заняття не передбачені НП. Викладання за умов змішаного навчання під час адаптивного карантину відбувається в різних групах за допомогою програм Zoom, Teams, Moodle, коли одночасно кілька студентів знаходяться на лекції і відбувається онлайн трансляція даного заняття. На початку карантину студентів залучали до обговорення щодо зручних саме для них форми онлайн-навчання під час карантинних обмежень. Під час фокус-групи студенти відзначали збільшення використання ігрових методів навчання, роздаткових карток, рольових ігор; розв'язання практичних соціологічних завдань з дисципліни Математичні методи в соціології. За підсумками фокус-груп студенти підтверджують збільшення використання інноваційних методів навчання у порівнянні з минулим роком. Студенти можуть пропонувати і пропонують власні теми курсових робіт.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

І викладачі, і студенти підтвердили, що на початку кожної дисципліни доступно надається інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання різних видів робіт. Також така інформація міститься в робочих програмах навчальних дисциплін, які доступні в системі Moodle. ОК у формі робочих програм, як і під час попередньої акредитації, викладено у вільний доступ тільки в системі Moodle. На сайті кафедри викладено тільки перелік профільних дисциплін (<http://history.mdu.in.ua/index/fs/o-17>); доступні також можливість вибору дисциплін циклу загальної підготовки через Google Form, яка активізується в періоди вибору навчальних дисциплін (https://docs.google.com/forms/d/1PYIV7uobfDrwN_8qMAYyn2ULLXdA94ZFeRa9W6V6-E8/closedform), і рекомендації щодо заповнення даної форми (http://mdu.in.ua/Ucheb/vybirkovi/rekomendacii_2018.pdf).

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

За рік, що минув з попередньої акредитації, суттєво збільшилась залученість студентів до наукової діяльності. Зокрема документи, що підтверджують участь студентів даної ОП у наукових та організаційних проектах, розміщено на сайті кафедри (http://history.mdu.in.ua/index/student_activity/o-27). Також членам експертної групи було надано на додатковий запит підтвердуючі документи. Студенти даної ОП брали участь у міжнародній конференції в м. Ополь, Польща («Індивідуалізація навчання: теорія та практика»); приймали участь у XIII Студентській республіці; у II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути»; XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасний рух науки»; III Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Традиції та інновації

розвитку сучасної соціологічної науки: дослідження молодих вчених». Проте наукові гуртки, заявлені як такі, що проводяться кафедрою та факультетом, більшою мірою залишилися без залучення соціологічної тематики та є такими, що носять скоріше формальний характер. В той час як роботодавці вносять пропозиції щодо посилення власне практичної складової, необхідно концентрувати тематику таких зустрічей на практичну, а не суто історично-теоретичну спрямованість. І реально проводити такі заходи регулярно, раз на місяць, з ретельною підготовкою та узгодженням тематики. Здобувачі в рамках виробничих практик послуговуються Лабораторією соціологічних досліджень, яка функціонує при кафедрі філософії та соціології. Лабораторія може бути також потужною базою виробничих практик, про що варто зазначити у відповідному Положенні про Лабораторію (<http://history.mdu.in.ua/tsentry/sociology/polozhennja.pdf>).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Зі слів членів групи забезпечення РПНД оновлюються щорічно. При зміні самих ОК враховуються пропозиції студентів та стейкхолдерів, які систематично збираються через опитування, зустрічі та обговорення. Так, за результатами обговорення в тому числі з роботодавцями та самими студентами, було внесено пропозиції та включено таку дисципліну як Обробка соціологічних даних засобами інформаційних технологій. За словами викладача дисципліни Історія української культури Нікольченко Ю.-В.М. його курс постійно змінюється за рахунок впровадження результатів регулярних досліджень, учасником яких він є. Бажано було б, щоб викладачі профільних дисциплін також постійно вносили результати власних та інших новітніх досліджень до курсів своїх лекцій, а також оновлювали перелік рекомендованої літератури з включенням опублікованих результатів власної наукової діяльності (переважно наукових статей, монографій, розділів монографій; не тез доповідей), відповідних змісту навчальної дисципліни. Також необхідно, щоб переважна більшість джерел пропонованої літератури була тією мовою, якою викладається дисципліна, тобто українською. Ширша залученість викладачів даної ОП до участі у всеукраїнських та міжнародних саме соціологічних конференціях надала б можливість більшою мірою враховувати нові розробки, ідеї та тенденції в сучасній соціологічній науці, що позитивним чином вплинуло б на внесення змін до змісту ОК.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

За останній рік в умовах карантину науково-педагогічним працівникам, які забезпечують функціонування даної ОП, вдалось взяти участь у міжнародних стажуваннях, зокрема в Польщі. Документальні підтвердження таких стажувань були отримані членами експертної групи за запитом. Університет сприяє, готовий сплачувати участь у міжнародній академічній мобільності. Планується вихід польської монографії за участі викладачів кафедри філософії та соціології. Бібліотека університету має доступ до таких міжнародних баз даних як Scopus, Web of Science. В університеті, зокрема на базі бібліотеки, функціонують мовні гуртки, які дають можливість вивчати іноземні мови та долучатись до міжнародних проєктів. Проте студенти даної ОП не достатньо використовують такі можливості університету, про що вказують і вони самі, і випускники, які зараз відчувають недостатність мовних компетенцій.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

В університеті наявні сприятливі умови для розвитку творчих та професійних здібностей студентів. Навчання в МДУ є студентоцентрованим. Викладачі є відкритими для спілкування зі студентами. Система Moodle забезпечує навчальні потреби студентів, особливо за умов карантину, і активно використовується здобувачами. На зауваження попередньої акредитаційної експертизи за останній рік студентів більшою мірою долучали до наукових досліджень, конференцій, в тому числі через організовану кафедрою філософії та соціології конференцію «Міжкультурна комунікація і глокалізаційні процеси у соціальному вимірі». В університеті в цілому розвинена активна міжнародна діяльність, зокрема з Польщею, Грецією, відкрито сучасно обладнаний Центр Балто-Чорноморських досліджень.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Необхідно активізувати використання інноваційних методів і технологій навчання, зокрема використовуючи вміння та навички, отримані викладачами під час стажувань та підвищення кваліфікації. Спрямувати тематику наукових гуртків (зокрема «Філософські студії») за соціологічною проблематикою, яка б носила регіональний та прикладний характер відповідно до особливості даної ОП. За минулий рік залученість студентів до участі у наукових конференціях активізувалась. Рекомендуємо також долучати студентів до Всеукраїнської студентської олімпіади з соціології, Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з соціології, до участі у зовнішніх студентських наукових конференціях. Університет, зокрема різні його відділи (відділ забезпечення якості освіти), очікує від студентів-соціологів, НПП даної ОП кваліфікованої допомоги, зокрема щодо складання програм досліджень,

інструментарію, аналізу отриманої інформації тощо. Рекомендуємо впроваджувати таку співпрацю, регламентуючи їх РПНД, зокрема як завдання виробничих практик. Недостатньо оновлено переліки рекомендованої літератури. Слід оптимізувати кількість рекомендованих джерел, доповнити їх дійсно актуальними, пов'язаними зі специфікою регіону та сучасними соціальними проблемами, опублікованими авторськими результатами наукових досліджень викладачів, електронними джерелами.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Університет в цілому створює всі необхідні можливості для розвитку міжнародних проєктів учасників освітнього процесу, для стажування та підвищення кваліфікації викладачів, для залучення НПП з інших ЗВО. Проте самим викладачам необхідно активніше приймати участь у вже наявних всеукраїнських конференціях, долучатись до українського та міжнародного соціологічного наукового простору, використовувати отриманий досвід у викладанні авторських дисциплін, оновленні робочих програм навчальних дисциплін.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

У робочих програмах навчальних дисциплін детально описано форми контрольних заходів. На сайті університету є Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ. Учасники освітнього процесу підтверджують зрозумілість і прозорість описаних форм контролю. Інформація про форми контролю надається студентам на початку викладання дисципліни, що підтвердили студенти під час фокус-групових обговорень. В МДУ проводиться також ректорський контроль відповідно до Положення про ректорський контроль знань здобувачів вищої освіти МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_rektorskij_kontrol_znan_zdobuvachi.pdf). Підсумкова атестація студентів даної ОП передбачає захист кваліфікаційної роботи. Робочі програми доступні у системі Moodle, проте, всупереч порадам, які були надані під час первинної акредитації, вони так і не були розміщені у вільному доступі на сайті університету, що певною мірою ускладнює доступ до ознайомлення з робочими програмами зі сторони потенційних абітурієнтів та інших зацікавлених сторін.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

У оновленій ОП «Соціологія» форма атестації здобувачів вищої освіти відповідає вимогам стандарту вищої освіти, проте буде реалізована лише для введених в дію поточного навчального року НП і ОП.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Відповідно до рекомендації попередньої акредитаційної експертизи форми проміжного та поточного контролю в документі ОП «Соціологія» подані коректно. До державного екзамену залучаються роботодавці, зокрема Каракуц А.М., старший науковий співробітник відділу з проблем зовнішньої політики та міжнародної безпеки державної установи «Національний інститут стратегічних досліджень». Про наявність процедури оскарження результатів контрольних заходів та правил їхнього повторного проходження говорили на зустрічі гарант та викладачі, хоча офіційний документ відсутній. За результатами фокус-груп, здобувачі вищої освіти мають поверхневу уяву щодо процедури контрольного заходу та оскарження його результатів.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

ЗВО дійсно все глибше залучається до розбудови політики академічної доброчесності. Студентів ознайомлюють з правилами академічної доброчесності під час проведення більшості дисциплін даної ОП. Зокрема, в межах дисципліни Основи наукових досліджень є модуль, присвячений академічній доброчесності. Проведення активної інформаційної роботи, в тому числі з боку кураторів груп, підтвердили й самі здобувачі вищої освіти. МДУ став учасником проекту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative), який упроваджує організація «Американські Ради з міжнародної освіти». В університеті у відкритому доступі є Кодекс академічної доброчесності, Положення про академічну доброчесність (<http://mdu.in.ua/search/?q=%D0%BA%D0%BA%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BA+%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>), тобто існує окрема сторінка, присвячена нормативній та інформаційній базі з питань академічної доброчесності. Укладено договір про співпрацю з Unichek до 31.12.2025. Випадків щодо порушення правил академічної доброчесності та наслідків таких порушень виявити не вдалось.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Університет проводить системну роботу щодо запровадження академічної доброчесності як серед студентів, так і серед викладачів. Наявна у відкритому доступі необхідна нормативна база відносно правил академічної доброчесності та реакції на порушення цих правил.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Студенти не повною мірою обізнані з процедурою здачі/перездачі/оскарження результатів контрольних заходів. Рекомендуємо чітко прописати відповідні процедури (зокрема процедуру оскарження) в Положенні про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ та довести до відома студентів. Рекомендовано також розмістити робочі програми навчальних дисциплін у відкритому доступі на сайті університету.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

В університеті наявна необхідна документальна база щодо правил академічної доброчесності. ЗВО зацікавлений у створенні реальних умов задля забезпечення академічної доброчесності як серед студентів, так і серед викладачів. Поінформованість студентів щодо процедури перегляду та оскарження результатів контрольних заходів забезпечена не повною мірою. Зокрема саме студенти не надали впевненої відповіді відносно того, як діяти в ситуації наявності академічної заборгованості. Даний недолік не є суттєвим та може бути доопрацьований в стислі терміни.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Професійна та академічна кваліфікація НПП, які забезпечують реалізацію ОП «Соціологія», відповідають цілям і програмним РН. Окремо варто розглянути відповідність кваліфікації НПП, які забезпечують формування професійних компетентностей. З-поміж 19-ти НПП, задіяних до реалізації ОП «Соціологія», такими є: два доктори наук і чотири кандидати наук. На зауваження попередньої акредитаційної експертизи адміністрація ЗВО посилила кадрове забезпечення ОП одним доктором соціологічних наук (Зоська Я.В.) і одним кандидатом соціологічних наук (Зубченко О.С.), які разом із гарантом ОП, доктором соціологічних наук Слющинським Б.В., мають відповідні

професійну та академічну кваліфікації. Варто зауважити, що Зубченко О.С. є залученим до реалізації ОП як професіонал-практик, який має досвід проведення соціологічних досліджень, достатню кількість публікацій з електоральної соціології, проте є залученим до викладання теоретичних навчальних дисциплін (Історія соціології, Загальні соціологічні теорії) та педагогічної Методики викладання соціології. Публікаційна активність інших викладачів спрямована головню на відповідність тій спеціальності, за якою вони є кандидатами наук (к. політ. н. Іванець Т.М., к. пед. н. Сивак О.А., к. іст. н. Цибулько О.С.). Варто зауважити, що згідно з рекомендаціями попередньої акредитаційної експертизи вони активізували роботу щодо відповідності навчальним дисциплінам, які викладають на ОП «Соціологія». Зокрема, Іванець Т.М. опублікувала фахові статті, які відповідають НД Соціологія міжнародних відносин, Соціальна політика; Сивак О.А. має у своєму доробку статтю, відповідну дисципліні Математичні методи в соціології. Беручи до уваги те, що НД Обробка соціологічних даних засобами інформаційних технологій була введена до НП при оновленні ОП і викладатиметься студентам у 6-му семестрі, відповідність цій НД є перспективою науково-методичної роботи викладача. Навчально-методична робота викладачів кафедри філософії та соціології представлена також методичними рекомендаціями до самостійної роботи з дисципліни, датованими 2021 р.; велику кількість однотипових видань викладачі пояснюють дистанційною та змішаною формами навчання впродовж останнього календарного року. Також упродовж року з дати надання Національним агентством умовної (відкладеної) акредитації викладачі кафедри філософії та соціології пройшли закордонне стажування зі спеціальності (Іванець Т.М., Цибулько О.С., а також гарант Слющинський Б.В.), долучаються до участі у міжнародних соціологічних конференціях, публікуються не лише в українських, а й у міжнародних (польських) виданнях. В університеті затверджено нове Положення про порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_pidvishhennja_kvalifikaciji_praciv.pdf), НПП поінформовані про відповідні зобов'язання.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедури конкурсного відбору в університеті прозорі, і викладачі добре знають зміст та умови наявного в університеті положення. Адміністрація здійснює підбір кадрів у відповідності до вимог Положення, з яким науково-педагогічні працівники ознайомлені і провадять свою науково-педагогічну діяльність в рамках підписаного контракту.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Заклад вищої освіти залучає роботодавців більшою мірою до обговорення якості ОП, до участі у «Днях кар'єри», «Ярмарці вакансій», державній екзаменаційній комісії в якості голови ДЕК, і, найбільше, до проведення виробничих практик студентів. Як підтвердили і викладачі і роботодавці, заплановано пошук форм залучення роботодавця, а саме: начальника відділу протокольної роботи виконавчого апарату Маріупольської районної ради до читання лекцій щодо особливостей місцевого самоврядування.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Представники роботодавців є відкритими до співпраці та зацікавлені у наданні можливостей проходження практик студентами, системно надають бази практик, запрошуються на захист звітів з практик. Також вони зацікавлені і в тому, щоб бути залученими до викладання окремих ОК, спрямованих на практичну підготовку студентів-соціологів. Зокрема, за словами роботодавців і гаранта ОП зараз іде пошук форми залучення роботодавця до викладання та розробки нової дисципліни для студентів-соціологів, пов'язаної з особливостями місцевого самоврядування. Крім того, серед залучених практиків-професіоналів є к.соц.н., доцент Зубченко О.С., прикладний соціолог, голова громадської організації «Південно-український гуманітарний альянс». Інше питання, що на даний момент він викладає на ОП не практично-орієнтовані дисципліни, а теоретичні: Історія соціології, Загальні соціологічні теорії, Соціологія освіти і молоді (з курсовою роботою), Основи наукового дослідження, Методика викладання соціології. Представники місцевої влади та громадських організацій запрошуються на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Міжкультурна комунікація і глокалізаційні процеси у соціологічному вимірі», яка проводиться на базі кафедри філософії та соціології.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми (в університеті наявна Школа педагогічної майстерності). Крім того, за словами керівника центру підвищення кваліфікації/помічника проректора з науково-педагогічної роботи, ЗВО має університетський план підвищення кваліфікації викладачів університету, регулярно

ознайомлює з ним кафедри. ЗВО має договори про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників з українськими закладами вищої освіти та іншими організаціями, зокрема з Київським університетом імені Бориса Грінченка, Тернопільським відділенням Навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ, та ін. Викладачі підтверджують фінансову підтримку міжнародних стажувань, принаймні в період до карантину, коли не було обмежень щодо закордонних стажувань.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Заклад вищої освіти має Школу педагогічної майстерності (<http://mdu.in.ua/search/?q=%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96+>). В університеті діє система рейтингування викладачів, яка, як можна зробити висновок зі співбесід з адміністративним персоналом та викладачами, суттєво мотивує викладачів до підвищення кваліфікації, сприймається усіма учасниками освітнього процесу, як справедливий показник успішності та визнання заслуг викладача (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/timchasove_polozhennja_rejt_ocinjuvannja.pdf). За результатами таких рейтингувань найкращі викладачі отримують премії. Зокрема доц. Цибулько О.В., яка забезпечує навчальний процес на даній ОП, посіла 5-те місце у загальноуніверситетському рейтингу викладачів.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

За час, який минув з моменту первинної акредитації, ЗВО доклав суттєвих зусиль щодо покращення кадрового потенціалу, який забезпечує функціонування даної ОП. Так, до викладання були додатково залучені доктор та кандидат соціологічних наук. Залучення таких викладачів посилило якість навчання на ОП, продемонструвало стратегічну позицію університету щодо підвищення якості викладання. Наявний центр стажувань, який має загальноуніверситетську програму стажувань. Кафедри поінформовані про такий план. Очевидною є ефективна співпраця з роботодавцями з точки зору організації виробничої практики на II та III курсах, готовність роботодавців до співпраці.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації ОП «Соціологія» в частині формування спеціальних (фахових) компетентностей, потребує підвищення та посилення відповідності НД. Дана заувага потребує таких рекомендацій. Посилити (1) публікаційну активність викладачів через опублікування науково-методичних видань (посібників, підручників, комплексів, методичних матеріалів), наукових статей у закордонних та фахових соціологічних виданнях України, (2) участь у національних та міжнародних соціологічних конференціях, наукових проєктах, програмах академічної мобільності та (3) професійну майстерність за програмами довгострокового підвищення кваліфікації з метою розробки навчально-методичних матеріалів. Пропонується скласти стратегічний план (конкретні місця, напрямки та тематики) з підвищення кваліфікації та стажувань з врахуванням наукових інтересів та дисциплін, які викладаються, за кожним викладачем. Варто враховувати налагоджені контакти з колегами з провідних ЗВО України, які мають досвід підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності Соціологія. Рекомендуємо залучати зацікавлених у співпраці роботодавців, зокрема до проведення гостьових лекцій (з проблем місцевого самоврядування, практичної соціології тощо).

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Зауваження попередньої акредитаційної експертизи про невідповідність кваліфікації переважної більшості викладачів спеціальності Соціологія взято до уваги адміністрацією ЗВО при оновленні ОП. Зокрема, до забезпечення якісного викладання на даній ОП за останній рік вдалось залучити двох нових викладачів – доктора та кандидат соціологічних наук, які значною мірою усунули наявну проблему з кадрами, що існувала рік тому на період попередньої акредитації. Публікаційна активність викладачів щодо навчально-методичних видань обмежилась методичними рекомендаціями для самостійної роботи, що певною мірою пояснюється карантинними обмеженнями та необхідністю впровадження дистанційної (змішаної) форми навчання. Як адміністрація МДУ в цілому, так і гарант ОП та співробітники кафедри, які займаються підготовкою студентів-соціологів даної ОП, системно

працюють над відповідністю кваліфікації викладачів соціологічним дисциплінам, які вони читають. Рекомендація самовдосконалення, стажування і підвищення кваліфікації викладачів, які забезпечують реалізацію даної ОП (саме соціологічних дисциплін), суголосна прописаному у відповідному Положенні про порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників МДУ. В університеті наявний структурний підрозділ та загальна практика підвищення педагогічної майстерності викладачів, проте з урахуванням рекомендацій за Критерієм 2 необхідно більшою мірою сприяти підвищенню кваліфікації викладачів, які викладають соціологічні дисципліни. ЗВО продемонстрував позитивні зміни за даним критерієм за всіма висловленими зауваженнями, а наявні недоліки можуть бути усунуті в процесі реалізації даної ОП.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Наявні аудиторії оснащені мультимедійними проекторами. У вільному є доступі бібліотечні друковані та електронні ресурси, електронні наукові видання. За рік було незначною мірою оновлено науково-методичну базу для даної ОП. Функціонують бібліотечні зали із комп'ютерною технікою та доступом до Інтернет. Є електронна бібліотека, якою студенти користуються під час дистанційного навчання (http://slibr.mdu.in.ua/index/elektronna_biblioteka_nb_mdu/0-16, http://ebd.mdu.in.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&C21COM=F&I21DBN=BD&P21DBN=BD&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID=&S21CNR=).

Також наявні аудиторії, які обладнані комп'ютерами. В бібліотеці сформований відділ «Вікно в Америку», де студенти мають безкоштовний доступ до 9 бібліотек США (http://mdu.in.ua/Ucheb/materialno-tehniche_zabezpechennja.pdf). В університеті проводяться заходи задля припинення поширення COVID-19: температурний скринінг при вході в усі корпуси, санація рук, розмітка підлоги задля дотримання дистанції. Під час огляду матеріально-технічної бази ЗВО представникам ЕГ було продемонстровано програмне забезпечення ОСА в Лабораторії соціологічних досліджень, озвучено розробку проекту на закупівлю SPSS Statistics. В університеті впроваджена система управління системою Moodle, яка активно використовується під час дистанційного навчання (<http://moodle.mdu.in.ua/>).

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Зі слів студентів та викладачів ЗВО забезпечує безоплатний доступ до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та наукової діяльності в межах освітньої програми.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

В умовах карантину університет дотримується всіх норм безпеки задля припинення поширення коронавірусної інфекції (http://mdu.in.ua/news/organizacija_navchalnogo_procesu_u_mdu_v_umovakh_adaptivnogo_karantinu/2020-08-28-3684, http://mdu.in.ua/news/koli_ta_jak_navchatimutsja_studenti_mdu_ii_semestr_v_umovakh_adaptivnogo_karantinu/2021-02-16-3816). Для безпеки студентів у навчальних корпусах і гуртожитку впроваджується пропускна система, через яку можна пройти лише за перепусткою. Наявна необхідна протипожежна безпека. В навчальному корпусі є медичний пункт. На базі університету є кабінет практичного психолога (<http://mdu.in.ua/index/psikholog/0-214>). В університеті між студентами та викладачами панує взаємоповага, студенти з будь-якими питаннями можуть звернутися до викладача, куратора і отримати консультацію.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Освітня підтримка в ЗВО забезпечується деканатом, допоміжними підрозділами і безпосередньо викладачами. Освітня, організаційна, інформаційна, консультативна підтримка здійснюється через мобільні додатки, в яких студенти спільно з викладачами створюють свої групи і спілкуються в них. Біля деканату розміщений розклад і дошка оголошень про заходи, які відбуватимуться в університеті і на факультеті. На сайті університету в розділі новини можна ознайомитись з оголошеннями і подіями, які відбулися/відбуваються в університеті (<http://mdu.in.ua/news/>). Консультативна підтримка з питань працевлаштування здійснюється навчальною лабораторією організації практик та працевлаштування випускників МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/pidrozdily/polozhennja-laboratorija_oppv.pdf). Психологічна підтримка здійснюється

практичним психологом (<http://mdu.in.ua/index/psikholog/0-214>); в ЗВО функціонує юридична клініка (http://mdu.in.ua/news/uvaga_vidnovleno_robotu_juridichnoji_kliniki_mdu/2013-10-03-490). Здобувачі ЗВО можуть отримати консультації інспектора з соціальної роботи у вирішенні організаційних питань (соціальні стипендії, матеріальна допомога, поселення у гуртожиток тощо). Велику роль в житті студентів відіграє куратор, адже зі слів студентів за будь-якою підтримкою можна звернутися безпосередньо до нього. За результатами фокус-груп було виявлено, що освітня, організаційна, інформаційна, консультативна підтримка здобувачів в МДУ є достатньою. Згідно з анкетуванням студентів щодо якості вищої освіти в МДУ у 2019-2020 н. р. було проведено оцінювання ресурсів освітнього процесу. Здобувачі задоволені освітньою підтримкою на 33% , організаційною – на 37%, інформаційною – на 43%, консультативною – на 34% та соціальною – на 36%.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Конкретних прикладів на даній освітній програмі не було. В МДУ створені умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а саме: пандуси при вході в кожен корпус та гуртожиток, в гуртожитку є кімнати для осіб з особливими потребами, організована автостоянка для інвалідів на прилеглих територіях навчальних корпусів та встановлено електровимикачі на висоті 0,8 м від рівня підлоги в спеціалізованих аудиторіях. Змін за рік в напрямку зрощення інклюзивного освітнього простору не відбулося.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

В університеті діють антикорупційні заходи (http://mdu.in.ua/index/antikorupcijnij_zakhodi/0-173): Антикорупційна програма Університету (http://mdu.in.ua/Dokumenty/korup/antikorupcijnij_programa_mdu_na_2021_rik.pdf). Процедура врегулювання конфліктних ситуацій відображена у пункті 3.11 Етичного кодексу МДУ. З метою розв'язання конфліктних ситуацій в МДУ створюється постійно діюча Комісія з питань дотримання Етичного кодексу МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/etichnij_kodeks_mdu.pdf). Також створена Комісія з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ. Організаційні засади роботи цієї комісії регламентує Положення про Комісію з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/korup/polozhennja_pro_komisiju.pdf). В Розділі «Антикорупційні заходи», який знаходиться на сайті університету, розміщена форма «Повідомити про факт корупції», що дає змогу учасникам освітнього процесу доступно та просто висловити скарги тощо (http://mdu.in.ua/index/antikorupcijnij_zakhodi/0-173). В університеті розроблено Процедуру вирішення конфліктних ситуацій на факультетах, що є додатком до положення Про факультет Маріупольського державного університету й знаходиться у відкритому доступі на сайті МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/pidrozdily/polozhennja_pro_fakultet.pdf). З метою врегулювання конфліктів інтересів на факультетах створено Комісії з вирішення конфліктних ситуацій. Під час спілкування зі студентами виявлено, що таких ситуацій на даній ОП не траплялось; студенти ознайомлені з документами і можуть звернутися до куратора або в деканат за необхідності. Задля виявлення таких ситуацій проводяться університетські опитування.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Сильними сторонами є наявність: аудиторій з мультимедійним забезпеченням, безкоштовний доступ до дев'яти бібліотек США у бібліотеці ЗВО, електронної бібліотеки, системи управління платформою Moodle, кімнати в гуртожитку для осіб з особливими потребами, взаємодії студентів з кураторами з будь-яких питань.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабкими сторонами за даним критерієм є: відсутність санітарних кімнат для осіб з інклюзією в навчальних корпусах, хоча це було заплановано ще на 2019 р.; відсутність документів, що регламентують навчання студентів з особливими потребами. Рекомендації: розробити документи, які регламентуватимуть процес навчання осіб з особливими потребами, покращити доступ студентів з обмеженими можливостями до навчання за даною спеціальністю. Більше уваги приділити оновленню науково-методичної бази відповідно спеціальності Соціологія.

Рівень відповідності Критерію 7.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

В університеті присутні організаційна, інформаційна, освітня, консультативна та соціальна підтримка здобувачів. Також наявні Антикорупційні заходи та Етичний кодекс. Просторі аудиторії з мультимедійними проекторами та електронна бібліотека є сильними сторонами даної ОП. Проте відсутня санітарна кімната для осіб з інклюзією і документи, які регламентують навчання студентів з особливими потребами.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП регулюються Положенням про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття ОП в Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/pro_rozrobku-monitoring-peregljad-udoskonallennja_t.pdf). Моніторинг і перегляд ОП визначається п. 8. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_pro_sistemu_vnutrishnogo_zabezpech.pdf). Моніторинг проводиться шляхом періодичної (щорічно) перевірки змісту ОП. Критерії, за якими проводиться моніторинг ОП, знаходяться у відкритому доступі (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/monitorig_dodatok.pdf). Після первинної акредитаційної експертизи було здійснено перегляд ОП та відбулися зміни, що включали у себе приведення переліку загальних та спеціальних компетентностей, програмних результатів навчання у відповідність до Стандарту; включення до ОП додаткових загальних та спеціальних компетентностей, результатів навчання з урахуванням інтересів стейкхолдерів; перегляд та доопрацювання структурно-логічної схеми ОП, матриці ОК; оновлення переліку дисциплін, у тому числі вибіркових; введення до ОК «виконання кваліфікаційної роботи»; встановлення підсумкової атестації у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи (у відповідності до вимог Стандарту).

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

За словами здобувачів вищої освіти вони безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості. Органи студентського самоврядування беруть участь у внутрішньому процесі забезпечення якості вищої освіти шляхом представництва у Вченій раді факультету та Університету, науково-методичній раді, стипендіальній комісії, рейтинговій комісії факультетів. В університеті регулярно проводяться анкетування студентів щодо вдосконалення ОП (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdDV6pIAmbU5NzFPqWAKe84IdJRWVfp5qVdD1Y3-pH5NN5Jmw/viewform?vc=0&c=0&w=1&flg=0>), які репрезентують освітній процес в університеті в цілому, проте не є репрезентативними для малочисельної ОП «Соціологія». На прохання студентів до ОП було введено ОК 26 – Обробка соціологічних даних засобами інформаційних технологій.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Під час спілкування із роботодавцями виявлено, що вони долучені до перегляду ОП, до їхньої думки завжди дослухаються і цікавляться нею). ЗВО інформує про опитування роботодавців під час перегляду ОП (https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScJKMqEhcbUxWJw6R9ndKrszd4oQvPspMUdl7kX_7jfrNMtPw/viewform). Роботодавці зацікавлені у навичках студентів збору соціологічних даних.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

В університеті діє практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників даної ОП, за це відповідає навчальна лабораторія з організації практик та працевлаштування випускників (<http://mdu.in.ua/index/voprv/0-114>). На даній освітній програмі існує зворотній зв'язок із випускниками. За час існування ОП є 2 випускники. Під час спілкування з ними виявлено, що випускники проходили анкетування

(https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeQ-BijP65DWBCeGuxVH1GHC-8WntlkkTuWZKFX3eNUkKXT_g/viewform), а університет цікавиться їхньою долею.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У МДУ функціонує система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, яка спрямована на виявлення недоліків в ОП та/або освітній діяльності з їх реалізації. Це передбачає проведення необхідних процедур моніторингу на рівнях кафедри, факультету, університету та регулюється Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості в МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_pro_sistemu_vnutrishnogo_zabezpech.pdf). З метою виявлення недоліків в ОП/освітній діяльності та їх запобігання щорічно проводяться заміри залишкових знань здобувачів, проводиться анкетування студентів щодо якості вищої освіти (2019-2020 н.р.) (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/zvit_pro_opituvannja_shhodo_jakosti_2019-2020.pdf); щосеместрове анкетування здобувачів вищої освіти «Якість викладання навчальних дисциплін в МДУ» на ОП «Соціологія», які не є репрезентативними для даної ОП; аналізується задоволеність станом кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення ОП. За словами студентів та викладачів, у випадку виявлення недоліків, адміністрація університету реагує на них. Зокрема, за пропозицією викладачів, були розроблені етичні норми, які регламентують час звернення студентів до викладачів.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Після попередньої акредитації на підставі рішення Національного агентства (Протокол № 9 (26) від 26.05.2019) висловлені рекомендації, які частково були враховані при удосконаленні ОП, а саме: 1) Прописано профіль ОП, передумови попередньої освіти, рівень програми, вказана офіційна Інтернет-адреса ОП; чітко сформована мета ОП; надано інформацію про ресурсне забезпечення (кадрове, матеріально-технічне, інформаційне), академічну мобільність. 2) Розроблено Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/porjadok_viznannja_neformalna_osvita.pdf). 3) Посилено кадровий склад кафедри шляхом прийняття до штату к.с.н. Зубченко О. С. та д.с.н. Зоська Я. В. Викладачі приймали участь у міжнародних соціологічних конференціях; Шлющинський Б. В., Цибулько О. С, Іванець Т. М. пройшли міжнародне стажування «Розвиток соціології в Європейському освітньому просторі», Вища школа міжнародних відносин і суспільної комунікації, м. Хелм, Польща (2020, дистанційно); було проведено соціологічні опитування «Взаємодія поліції та населення майбутньої Сартанської ОТГ», «Особливості процесу соціалізації здобувачів вищої освіти в умовах пандемії», «Проблеми та перспективи залучення молоді до громадського життя м. Маріуполя в умовах децентралізації».

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Під час фокус-груп з адміністрацією, викладачами, здобувачами, адміністративними та допоміжними підрозділами прослідковувалось розуміння необхідності покращення якості вищої освіти в МДУ. Відповідно до Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в університеті визначено такі рівні системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти: студентський, викладацький, кафедральний, факультетський, університетський (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_pro_sistemu_vnutrishnogo_zabezpech.pdf). Контроль за дотриманням нормативних вимог та принципів СВЗЯ здійснюють у межах своїх службових обов'язків ректор, проректори та керівники структурних підрозділів.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Дотримання ЗВО визначених процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП, наявні опитування студентів, роботодавців.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Опитування всіх сторін освітнього процесу МДУ є репрезентативними на загальноуніверситетському рівні; натомість репрезентація малочисельних груп ОП потребує якісних методів збору інформації; співпраця з роботодавцями

носить періодичний характер, зокрема роботодавці залучаються більшою мірою до оновлення ніж до реалізації ОП; студентське самоврядування не є активним агентом змін, оскільки при зустрічі з ними не було наведено випадків змін в університеті, які б вони ініціювали. Рекомендації. Застосовувати якісні методи для моніторингу якості ОП, дослідження зі студентами та роботодавцями щодо внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; проводити гостьові лекції з роботодавцями задля того, щоб вони ділилися своїм досвідом і ознайомлювали студентів з соціальними процесами, зокрема регіонального характеру. Активізувати роботу студентського самоврядування задля змін в університеті, оскільки вони повинні себе відчувати повноцінними партнерами, агентами змін, відчувати, що їхня думка є важливою і враховується при вирішенні питань.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

ЗВО дотримується визначених процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП. У ЗВО впроваджені загальноуніверситетські опитування студентів про різні сторони освітнього процесу, основним обмеженням яких є відсутність репрезентації на рівні малочисельної ОП Соціологія. Загалом ОП відповідає вимогам критерію 8, зазначені рекомендації вирішуватимуться в процесі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, оскільки адміністрація вчасно реагує на них.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

На офіційному сайті МДУ (http://mdu.in.ua/index/normativne_zabezpechennya/0-53) розміщена велика кількість нових і оновлених документів, які регулюють різні сторони освітнього процесу в МДУ. Більшість документів датована 2020 роком. Інформація викладається завчасно і у достатньому обсязі. Виняток становить Стратегічний план розвитку МДУ, відтермінування якого обґрунтовано у Критерії 1. Усі учасники фокус-груп продемонстрували обізнаність з нормативними документами.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

ОП «Соціологія» оновлювалася у зв'язку із введенням Стандарту вищої освіти спеціальності 054 Соціологія першого (бакалаврського) рівня (Наказ МОН від 04.03.2020 р. №371). Опублікування проекту ОП «Соціологія» на сайті університету датоване 29.05.2020 (http://mdu.in.ua/publ/proekti_osvitno_profesijnikh_program/osvitno_profesijna_programa_sociologija/2-1-0-156). Наказ про введення в дію ОП «Соціологія» рішенням Вченої ради МДУ №138 датовано 25.06.2020.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

ОП «Соціологія» розміщена на сайті університету у вільному доступі. Частиною ОП є скорочений варіант опису ОК, який є малоінформативним. РПНД розміщені на платформі Moodle у вільному доступі.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Оприлюднення нормативних документів, які регулюють освітній процес в МДУ.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Пропозиція попередньої акредитаційної експертизи розмістити РПНД на електронній сторінці кафедри філософії та соціології є актуальною у зв'язку із більш доступним ознайомленням із ними усіх заінтересованих сторін.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Пропозиції попередньої акредитаційної експертизи щодо вимог публічного обговорення оновленої ОП взято до уваги, проте РПНД за спеціальністю Соціологія оприлюднюються виключно на платформі Moodle, а не на сайті університету, сторінці факультету чи кафедри філософії та соціології, як рекомендували експерти.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Колісник Лариса Олексіївна

Члени експертної групи

Сальнікова Світлана Анатоліївна

Боць Лілія Ігорівна